

تولدت مبارک، دن کیشوت عزیز! . مینو مشیری

۳ چهارصد سال پیش در لامانچا، دشتی پهناور و بایر در نزدیکی مادرید، یک شخصیت ادبی به نام دن کیشوت به دنیا آمد. خالقش، میگل دو سروانتس، بی تردید مهمترین نویسنده کشورش است. شخصیت پردازی و سبک و نثر خاص سروانتس، با آن طنز و کنایه اش، با آن باریک بینی و زیرکی اش، موجب شد که دن کیشوت تبدیل به نمادی جهانی گردد. امروز ما همچنان با رویاهای خیالبافی ها و رنج های دن کیشوت در مقابل واقعیات خشن و تلخ زندگی ارتباطی نزدیک برقرار می کنیم زیرا در حقیقت هر کدام از ما خود اندکی دن کیشوت هستیم، نیستیم؟

امسال، سال ۲۰۰۵ میلادی، به مناسبت ۴۰۰ سالگی چاپ دن کیشوت جشن های گرامیداشت بی شماری در اسپانیا، در آمریکای لاتین و در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران ما، ترتیب داده شده است زیرا نبوغ خالق دن کیشوت، یا سروانتس، مایه تحسین جهان ادب است. و اکنون، تأثیر عمیق او بر ادبیات با تأثیر ادبی هم عصرش شکسپیر قیاس می شود.

مقاله ای که در بخارای شماره ۳۸ (مهر- آبان ۱۳۸۳) با عنوان «دن کیشوت ۴۰۰ ساله شد» نگاشتم بی آمدی فرخنده داشت: به این معنا که

علی دهباشی با تشخیص اهمیت سروانتس در ادبیات جهان همراه با تشویق گرم همسرش طوبی ساطعی تصمیم گرفتند شماره بعدی سمرقند را به سروانتس اختصاص دهند. نتیجه را در دست دارید.

وقتی این دوستانم پیشنهاد کردند که ویراستار میهمان این شماره ویژه باشم با شور و شوق پذیرفتم و از همکاریهای بی دریغ علی و طوبی بهره مند شدم. به علاوه، این توفیق کم نظیر

صفحه ای از دن کیشوت ساخته گریگوری کازین سی یف (شوروی ۱۹۵۷).

نیز نصیبمان گشت که شماری از بهترین نویسندگان و مترجمان کشور به ما عنایت کنند و مقاله ها و ترجمه هایی التفات کنند که لذت خواندنشان در انتظار شماست. از فرد فرد آنان سیاسیگزاریم.

مگر می توان از دن کیشوت و سانچو پانزا سخن گفت و بی درنگ مرحوم محمد قاضی و ترجمه بی بدیل ایشان را از این اثر یاد نکرد؟ مرحوم جمالزاده در راهنمای کتاب درباره این ترجمه چنین نوشت:

«... اگر سروانتس فارسی زبان بود و می خواست شاهکار خود دن کیشوت را به فارسی

بنویسد زیاتر از این نمی‌شد که مترجم دن کیشوت آورده است...» در نوشتارهایی که از آن زنده یاد در این شماره آمده است صد البته در نهایت احترام اصالت ترجمه‌هایشان حفظ و جز در یکی دو مورد، مانند ضبط نام «سانچو» به جای «سانکو» یا «لویه دوگا» به جای «لوپ دو وگا» آنهم به منظور یکدست شدن تلفظ صحیح نامها، هیچگونه تغییری داده نشده است. مقدمه عالمانه آقای دکتر سیروس پرهام بر چاپ نخست فارسی دن کیشوت، مقاله مترجم عالیقدر کشورمان آقای دکتر عزت‌الله فولادوند، متن بسیار خواندنی سخنرانی آقای عبدالله کوثری در موزه هنرهای معاصر در مراسم بزرگداشتی که آن موزه و سفارت اسپانیا در تهران ترتیب دادند، و مقالات دیگر این شماره به قلم آقایان کلاتریان و موریس باردن و هوشنگ کاوسی... هر کدام روشنگر بعدی از ابعاد گوناگون این رمان بی‌نظیر است و هر کدام به نحوی جوابگوی سئوالاتی که در ذهن ما جان می‌گیرند.

آیا سروانتس با نگارش دن کیشوت نخستین رمان مدرن را نوشته است؟ آیا دن کیشوت نقد رمان مدرن آنهم پیش از تولد رمان مدرن است؟ آیا دن کیشوت بین داستان سنتی و رمان مدرن جایگاه دارد؟ آیا قصد سروانتس فقط به مسخره گرفتن رمانهای پهلوانی و یا پیکارسک است؟

مسلم این است که با رمان دن کیشوت تفسیر جدیدی از انسان و انسانیت متولد می‌شود یا به عبارت دیگر ادبیات جهانی متحول می‌گردد.

اگر دن کیشوت اثر شگفت‌آور سروانتس را نخوانده‌ایم، آن را بخوانیم. و اگر خوانده‌ایم دوباره و سه باره و چهار باره آن را بخوانیم تا ببینیم چگونه قدرت ادبیات و توان تخیل تا اعماق جامعه و روح نفوذ می‌کند و افقها و حقایقی سرشار از شور زندگی، اندیشه، تنوع، تراژدی و طنز در مقابلمان گسترده می‌شوند. مطالعه دن کیشوت تجربه‌ای منحصر به فرد است و بدون شک سروانتس با نگارش این اثر فصلی نوین در ادبیات جهانی گشود. ♦♦♦

طرح‌ها و نقاشی‌ها از کتاب طرح‌هایی بر رمان دن کیشوت اثر گوستاو دوره (Gustave Doré ۱۸۳۲-۱۸۸۳)، طراح و تصویرگر کتاب، انتخاب شده که صحنه‌های رمان را به تصویر کشیده است. تصاویر چنان زنده اند که می‌توان هر یک را به واژگان کتاب ارتباط داد.

GRANDS ECRIVAINS

CHOISIS PAR L'ACADEMIE GONCOURT

**A 24 ANS,
IL PART
COMBATTRE
LES TURCS**

et reste manchot
après la bataille
de Lépante

**CAPTURE
PAR DES
CORSAIRES**

il est vendu comme
esclave à Alger

**PERE DE
'DON
QUICHOTTE**

il crée un des
grands mythes de la
littérature mondiale

CERVANTES